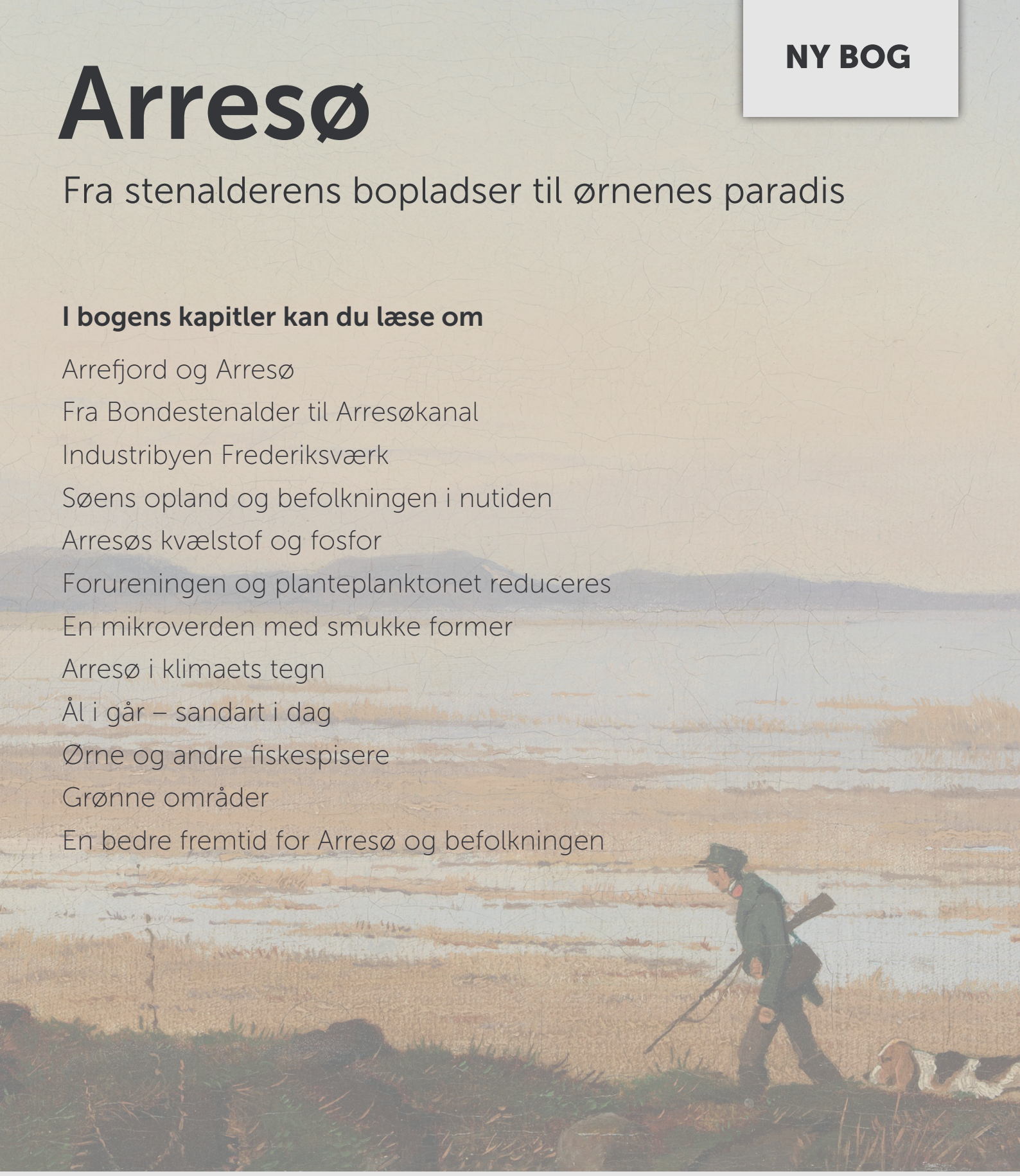
NY BOG

Arresø

Fra stenalderens bopladser til ørnenes paradis

I bogens kapitler kan du læse om

Arrefjord og Arresø
Fra Bondestenalder til Arresøkanal
Industribyen Frederiksværk
Søens opland og befolkningen i nutiden
Arresøs kvælstof og fosfor
Forureningen og planteplanktonet reduceres
En mikroverden med smukke former
Arresø i klimaets tegn
Ål i går – sandart i dag
Ørne og andre fiskespisere
Grønne områder
En bedre fremtid for Arresø og befolkningen

Af Kaj Sand-Jensen, Jonas Stage Sø og Theis Kragh

Udgives den 30. november 2026
212 sider
249,95 KR.
unipress.dk

Scan QR og find bogen

Arresø ville være mere indbydende med klart vand og rodfæstede planter, som søen havde for nogle århundreder siden. Vi håber søen bliver bedre i fremtiden, men næringstilførslen er fortsat for høj. Til gengæld tilbyder søen godt med fugle og en sand eventyrfangst for lystfiskerne.

Er brugen af Arresø i dag mest til lyst og rekreation, så var den livsgrundlaget for stenalderfolket på bopladserne fra Ertebøllekulturen i perioden 5400-3950 f.Kr., da søen var en fjord med mange muslinger, østers og alskens fisk, fugle og pattedyr. Få ved det, men stenalderfolket har efterladt en stor køkkenmødding ved Vejlebro, nær udløbet af Lyngby Å lige nord for Ølsted.

Selv efter det gradvise skifte fra fjord til sø mellem 1700 og 500 f.Kr. kunne de lokale udnytte gode bestande af fisk og fugle. Og det fortsatte langt op mod nutiden. I 1700-tallet skete et brat skifte, da søen gik fra især at være en fødekilde til at blive energikilde til produktion af krudt, kugler og kanoner ved anlæggelsen af et nyt afløb, Arresøkanal, og en helt ny by, Frederiksværk.

Arresø får sit vand fra et stort opland, som mod øst inddrager Hillerød og Helsinge, mange landsbyer og halvdelen af Gribskov. Mod nord er der talrige sommerhuse og mod syd flere landsbyer under stadig udvikling. For 50 år siden blev der ledt dårligt renset spildevand til søen, men efter vedtagelsen af Vandmiljøplan I i 1987 blev det meste spildevand samlet og renset effektivt i store centralrenseanlæg.

Der er en tid før 1995 med høj påvirkning af søen med byernes spildevand, og en tid efter 1995 med flere størrelsesordner lavere påvirkning. Nu 30 år senere har mange folk imidlertid ikke opfanget, at tilførslen af kvælstof og fosfor fra byerne er reduceret så markant, at omkring 90 % af kvælstoffet og 65 % af fosforen i dag stammer fra det åbne land. Arresø har da også ændret sig fra at være hyper-næringsrig til at være næringsrig. Søvandet er fortsat grønt-blågrønt, men det mikroskopiske liv i planktonet er blevet meget rigere på arter.

Som ferskvandsbiologer håber vi, at udviklingen mod bedre vandkvalitet fortsætter. Vi har beskæftiget os med Arresøs økologi de seneste par år, efter at borgergruppen Folkemødet Ren Arresø satte fokus på den store grønne sø og krævede, at den blev renere. Vi har ønsket at bringe flere faglige realiteter ind i diskussionen og har analyseret data fra de seneste 60 år og skrevet artikler om søens historie, nuværende tilstand og fremtidige muligheder.

Arresø er Danmarks største sø og en vigtig del af Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Da Arresø og oplandet er en god og vigtig kultur- og naturhistorie, besluttede vi at skrive denne bog med et håb om, at landsdelen vælger gode løsninger for en bedre fremtid for Arresø, oplandets natur og dets 100.000 borgere.

Tak for hjælp fra naturfotografer, lystfiskere og ornitologer og økonomisk støtte til udgivelsen fra Aage V. Jensens Fond, Konsul Georg Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond og Landsdommer V. Gieses Legat.

